

นายธีระพงษ์ รอดเทศ อายุ 30 ปี
Mr. Teeraphong Rodthed Age 30

งานหัตถกรรม ปั้นดิน

Craftsmen Descendant
Clay Work

งานหัตถกรรมปั้นดิน เป็นงานที่เกิดจากการปั้นด้วยการใช้ดินซึ่งเป็นวัสดุจากธรรมชาติมาดัดแปลงและสร้างสรรค์ขึ้นมาเป็นรูปร่างต่าง ๆ นับเป็นภูมิปัญญาในอดีต ที่อยู่คู่มากับวิถีการดำรงชีวิตของมนุษย์มาแต่โบราณกาล และสืบทอดกันมายาวนาน งานปั้นดินจึงเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์เชิงช่างที่ต้องใช้ทักษะฝีมือ และความประณีต พินิจพิเคราะห์ เพื่อสร้างสรรค์สร้างคุณค่าอย่างเป็นธรรมชาติทั้งงดงาม

การสืบสานภูมิปัญญา งานหัตถกรรมปั้นดินไทย

นายธีระพงษ์ รอดเทศ มีความสนใจเกี่ยวกับงานประดิษฐ์งานฝีมือมาตั้งแต่ยังเด็ก อีกทั้งยังมีความสามารถด้านการจัดดอกไม้สด ร้อยมาลัย การทำกระทงใบตองต่าง ๆ ในขณะที่เรียนหนังสือ ได้ทำงานจัดดอกไม้สดเป็นงานอดิเรก และสามารถหารายได้จากการรับจัดดอกไม้สดได้ จนเมื่อนายธีระพงษ์ได้มีโอกาสพบกับ คุณนงลักษณ์ ทรัพย์เจริญ ซึ่งถือได้ว่าเป็นผู้ที่มีฝีมือเป็นเลิศในการปั้นดอกไม้จากดินไทยได้เสมือนของจริงมาก นายธีระพงษ์ ซึ่งมีความชอบและด้วยมีฝีมือในการประดิษฐ์อยู่แล้วจึงมีความสนใจและอยากดำเนียรอยตามผู้มีฝีมือดังเช่นคุณนงลักษณ์ จึงเข้าไปฝากตัวเป็นลูกศิษย์ และขอเรียนรู้งานด้านการปั้นดินกับคุณนงลักษณ์ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

นายธีระพงษ์ รอดเทศ เริ่มต้นจากการฝึกงานปั้นดินญี่ปุ่นเป็นรูปดอกไม้ทั่วไป เช่น ดอกกุหลาบ ดอกกล้วยไม้ ดอกลิลลี่ เมื่อมีผลงานออกมาก็เริ่มมีคนหันมาสนใจงานปั้นดินมากขึ้น จนทำให้งานปั้นดอกไม้หลากหลายชนิดหลายรูปแบบมีให้เห็นมากมาย นายธีระพงษ์จึงได้เริ่มคิดการทำดอกไม้แบบใหม่ ๆ โดยเลือกปั้นดอกไม้แบบไทย ๆ เช่น ดอกมะลิ ดอกจำปา ดอกจำปี ดอกรัก ดอกบานไม่รู้รุ่ย จนทำให้ได้รับการตอบรับที่ดี เพราะดอกไม้แบบไทยถือเป็นเสน่ห์ที่มีกลิ่นอายความเป็นไทย มีความแปลกใหม่ จึงทำให้นายธีระพงษ์ให้ความสนใจกับงานปั้นดินมากขึ้น

นายธีระพงษ์ รอดเทศ ใช้เวลาฝึกฝนฝีมือในการปั้นดินอยู่ประมาณ 5 ปี และเมื่อสำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรี จึงหันมาทำงานปั้นดินอย่างจริงจัง โดยได้พัฒนารูปแบบของงานปั้นดินเป็นดอกไม้ สู่การดัดแปลงเป็นงานเลียนแบบเอกลักษณ์ใบตองสดตามที่เคยได้เรียนรู้จากคุณนงลักษณ์ที่เสมือนเป็นครู ด้วยความรู้ด้านการจัดดอกไม้ และการทำใบตองสดเป็นทุนเดิม ทำให้นายธีระพงษ์ คิดริเริ่มสร้างสรรค์ผลงานจากใบตองขึ้น ผลงานเอกลักษณ์รูปแบบใบตองชิ้นแรกของนายธีระพงษ์ คือ ชูดเขียนหมากใบตอง ด้วยความแปลกใหม่ และการเก็บรายละเอียดที่ครบถ้วนสวยงาม ทำให้งานใบตองของนายธีระพงษ์ดูเสมือนจริง และได้รับความนิยมเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน

การสร้างสรรค์ผลงานที่สะท้อนทักษะฝีมือเชิงช่าง

นายธีระพงษ์ รอดเทศ ผู้สืบสานและอนุรักษ์ภูมิปัญญางานหัตถกรรมปั้นดินไทย เรียนรู้และฝึกฝนเทคนิคการปั้นดิน และใช้เวลาสร้างสรรค์งานหัตถกรรมปั้นดินไทยมากกว่า 15 ปี เอกลักษณะของนายธีระพงษ์คือ การสะท้อนความงามเสมือนจริงของบรรดาพรรณพฤกษานานาพันธุ์ได้อย่างเป็นธรรมชาติ เนื่องจากวัตถุประสงค์ของการปั้นดินเป็นงานดอกไม้ประดิษฐ์นั้นคือ การคงคุณค่าความงามที่ทดแทนดอกไม้จริงที่อาจเหี่ยวเฉาไปตามกาลเวลา นายธีระพงษ์ จึงเริ่มจากการพินิจดูในรายละเอียดในแต่ละกลีบ แต่ละเกสร กิ่ง ก้าน และใบ เพื่อดูการพลิ้วไหวดูเล่นใบ และสีที่ไล่โทนอย่างเป็นธรรมชาติ

จากนั้นใช้ทักษะความชำนาญในการปั้นเนื้อดิน เทคนิคสำคัญอยู่ที่การคลึงกลีบดอกไม้ จะต้องให้ความพลิ้วไหวสมจริง โดยจะวัดความเหมือนจากการนำกลีบดอกไม้จริงกับกลีบดอกไม้สดมาเทียบกันแบบ 1 : 1 เพื่อให้งานที่ออกมาเหมือนกับดอกไม้จริงมากที่สุด

ดินที่นายธีระพงษ์เลือกใช้นั้น คือ ดินไทย เนื่องจากมีคุณสมบัตินุ่มเนียน ไม่เหนียวติดมือ ปั้นแล้วจะดูนุ่มนวลเสมือนจริง นายธีระพงษ์จึงคิดค้นเทคนิคที่สร้างสรรค์ผลงานออกมาได้อย่างเป็นธรรมชาติมากที่สุด นั่นคือ หากทำงานประเภทดอกไม้ จะต้องนำดินไทยมาผสมกับดินญี่ปุ่นเล็กน้อย เพื่อเวลาขึ้นรูปกลีบดอกไม้มันจะดูพลิ้วไหว ดินไม่แตกและไม่ฉีกขาด อีกทั้งยังช่วยในเรื่องของการติดสีเมื่อใช้สัรบายลงที่กลีบดอกไม้สีจะติดง่าย และชัดขึ้นกว่าการใช้ดินไทยเพียงอย่างเดียว แต่หากเป็นการทำงานประเภทงานใบตองนั้นสามารถใช้ดินไทยแบบที่ไม่ต้องผสมได้เลย

การใช้ดินไทยในการปั้นนั้น ก่อนจะนำมาใช้ต้องทำการนวดดินให้นุ่มจนเนื้อดินไม่มีเม็ด แต่หากจะใช้ปั้นดอกไม้ที่มีสีขาวก็จำเป็นต้องผสมสีขาวลงไปเนื้อดินด้วย เพราะหากไม่ผสมเมื่อดินแห้งจะกลายเป็นสีใส

ดอกกุหลาบจัดแจกันปั้นจากดินไทย

นายธีระพงษ์ รอดเทศจะมีเทคนิคการทำดอกไม้ และงานใบตองโดยใช้เทคนิคสองแบบ คือ เทคนิคการทำจากดินสด และเทคนิคการทำจากดินแห้ง ซึ่งทั้งสองเทคนิคนี้จะให้อารมณ์ที่แตกต่างกัน สิ่งที่ต้องคำนึงถึงเวลาปั้นดินคือสภาพอากาศ เพราะสภาพอากาศที่แตกต่างกันมีผลต่อการแห้ง และความหนาของดิน ถ้าอากาศร้อนจัดจนเกินไป ดินจะแห้งเร็ว ทำให้ชิ้นงานดูหนาจนเกินไป ทำให้งานชิ้นนั้นดูไม่สมจริงเท่าที่ควร

สิ่งสำคัญในการปั้นดินของนายธีระพงษ์คือ การคงรูปแบบงานปั้นดินแบบดั้งเดิมในการสร้างชิ้นงานโดยการใช้มือในการปั้นขึ้นรูปประกอบการใช้เครื่องมือที่หาได้ทั่วไปตามบ้านเรือนมาปรับประยุกต์ใช้ในงานปั้นดิน เช่น การนำท่อพีวีซี หรือขวดมาคลึงดินให้เรียบแบน เป็นต้น

เอกลักษณ์ผลงานที่โดดเด่น

ผลงานโดดเด่นของนายธีระพงษ์ คือ งานดอกไม้ไทย และงานใบตอง พานพุ่มดอกไม้ เทียนแพ ชุดเซียนหมาก บายศรี หมากพลู เป็นต้น เอกลักษณ์งานปั้นดินของนายธีระพงษ์อยู่ที่ความแตกต่างของสี ซึ่งนายธีระพงษ์สามารถผสมสีได้เสมือนจริงเกือบทุกกระเป๋ยดนี้ว อีกทั้งรูปทรง ความพลิ้วไหวของดอกไม้ รวมถึงรายละเอียดของชิ้นงานแต่ละชิ้นได้อย่างครบถ้วน ดอกไม้ที่เป็นเอกลักษณ์ของนายธีระพงษ์ คือ ดอกไม้ไทย อาทิ ดอกจำปี ดอกจำปา ดอกมะลิ ดอกบานไม่รู้โรย ดอกกรัก ดอกบัว ดอกกุหลาบ ซึ่งงานดอกไม้ไทยเหล่านี้ มีความพลิ้วไหว และสีสันทที่เสมือนจริงอย่างหาที่ติไม่ได้ เมื่อนำมาประดิษฐ์รวมกันเป็นช่อดอกไม้ในแจกัน ประดับตกแต่งตามบ้าน สร้างสีสันและเสน่ห์แบบไทย ๆ ได้อย่างไม่เหมือนใคร

อีกทั้งยังมีการทำเป็นชองใบตอง ใส่ดอกไม้ไทยแต่ละประเภท เป็นชองที่ระลึก ที่หาซื้อได้ในราคาถูกๆ พร้อมใส่กลิ่นหอมเพื่อสร้างสัมผัสที่ครบทั้งรูป และกลิ่น รวมถึงการจัดดอกไม้ใบตองที่ใส่ใจในรายละเอียด กระทั่งเส้นของใบตอง การไล่เฉดสีของใบตอง จากสีเขียวอ่อนไปสีเขียวแก่ และการไล่สีของกลีบดอกไม้จากสีเข้มไปอ่อน ซึ่งทุกขั้นตอนล้วนแล้วแต่ต้องใช้ความใส่ใจ และความพิถีพิถัน เพื่อให้การสร้างสรรค์ผลงานนั้นออกมาประณีต และสวยงาม

ชองใบตองใส่ดอกไม้ไทยขึ้นจากดินไทย

ดอกมะลิขึ้นจากดินไทย

กรรมวิธีและขั้นตอนการปั้นดินไทย (ดอกกรัก)

คืบดินออกเป็น 5 แฉก

ทากาว

ตัดส่วนล่าง 45 องศา

ปั้นดินสีเขียวอ่อนเป็นวงกลม และติดลงไป

จัดแต่งทรง

นำไปฝังลม

ผสมดินกับสีน้ำมัน โดยจะต้องผสมให้อ่อนกว่าดอกไม้จริง ๆ เพราะดินเมื่อแห้งแล้วสีจะเข้มขึ้น นวดดินไปเรื่อย ๆ จนดินและสีน้ำมันเริ่มเข้าที่เป็นเนื้อเดียวกัน และเนื้อดินนิ่มไม่เป็นเม็ด

นำเส้นลวดมาเป็นแกน จากนั้นนำดินมาปั้นล้อมรอบบริเวณปลายเส้นลวด ใช้มือจัดรูปทรงดินให้เป็นรูปหยดน้ำ

นำปากคืบมาคืบแบ่งดินออกเป็น 5 แฉก ให้เป็นทรงของดอกกรัก

ใช้กรรไกรตัดดินตัดส่วนล่างของดอกกรักออก ให้เป็นแนวทแยง 45 องศา

ใช้ปากคืบม้วนปลายดินที่ตัดออกนั้นให้จุ่มเข้าไปด้านใน

นำปากคืบมาจัดแต่งทรงของดอกกรัก โดยใช้ปากคืบบีบตามแฉกของดอกกรักทั้ง 5 แฉกให้บางลง

นำดินสีเขียวอ่อนมาปั้นเป็นก้อนกลม ๆ เล็ก ๆ เพื่อทำเป็นช่อดอกกรัก

นำกาวติดบริเวณด้านล่างของดอกกรัก และนำดินสีเขียวอ่อนมาติดเข้าไป

ใช้ปากคืบหนีบดินสีเขียวให้มีลักษณะเป็นแฉกสลับหว่างกับแฉกของดอกกรัก

ใช้ด้ามปากคืบกดช่อดอกกรักให้บางลง

จัดรูปร่างของดอกกรักให้สวยงาม เก็บรายละเอียด จากนั้นนำไปฝังลมให้แห้ง

การพัฒนาสร้างสรรค์ และต่อยอด

นายธีระพงษ์ รอดเทศ เริ่มจากการปั้นดินเป็นรูปดอกไม้ทั้งดอกไม้ไทย และดอกไม้ต่างประเทศ จนชำนาญ จากนั้นจึงเริ่มคิดค้นงานรูปแบบใหม่ ๆ ขึ้น โดยการสร้างสรรค์งานใบตอง เป็นงานที่นายธีระพงษ์ฝึกฝน โดยอาศัยความรู้และความสามารถด้านการสร้างงานจากใบตองสด โดยทดลองนำดินมารีดดูหลาย ๆ รอบ จนได้ความบางของดินตามที่ต้องการ รีดดินให้เรียบ และทิ้งไว้ให้ดินแห้ง เมื่อดินแห้งแล้วจะมีลักษณะอ่อนนุ่ม เหนียว สามารถงอหรือพับได้คล้ายกับใบตองจริง จากนั้นนายธีระพงษ์จะใช้กรรไกรตัดเป็นรูปทรงตามต้องการโดยไม่ต้องใช้แม่พิมพ์ใด ๆ ตัดเป็นทรงสี่เหลี่ยมบ้าง ครึ่งวงกลมบ้าง หรือเป็นวงกลมบ้าง จากนั้นนำมาพับขึ้นรูปเป็นรูปต่าง ๆ และใช้ด้ายเย็บจัดเป็นงานประเภทพานพุ่ม บายศรี และชุดหมากพลูทั่วไป คนทั่วไปนิยมซื้อไปบูชาแทนดอกไม้สด จากนั้นได้มีการพัฒนาเป็นงานช่อดอกไม้ไทย โดยใช้ช่อบใบตองจากชุดหมากพลู นำมาเปลี่ยนเป็นดอกไม้ ทั้งยังเพิ่มเติมในเรื่องของกลิ่น โดยมีการใส่กลิ่นน้ำหอมผสมลงไปในดิน เพื่อให้ความรู้สึกเหมือนดอกไม้ที่มีกลิ่นคล้ายของจริงมากที่สุด

การสร้างงานใบตองนั้นสร้างขึ้นเพื่อนำมาทดแทนกับงานดอกไม้ ใบตองจริง ๆ ที่มีความเหี่ยวเฉาไปตามกาลเวลา งานใบตองส่วนมากจะถูกประดิษฐ์ขึ้นเพื่อใช้สักการบูชา หรือใช้ในงานมงคลต่าง ๆ นายธีระพงษ์เห็นว่างานประเภทนี้เป็นงานที่ควรค่าแก่การเก็บรักษาไว้ให้นานที่สุด จึงนำการปั้นดินไทยมาใช้ในการสร้างสรรค์งานใบตอง เพื่อสร้างคุณค่าให้กับงานนั้น อีกทั้งเพื่อการอนุรักษ์ไว้ซึ่งงานศิลปะของไทย เพื่อถ่ายทอดให้กับคนรุ่นต่อ ๆ ไป ได้ศึกษา และนำไปพัฒนาต่อยอดให้ดียิ่งขึ้น

ดอกจำป้าปั้นจากดินไทย

การถ่ายทอดทักษะความรู้ และภูมิปัญญา

นายธีระพงษ์ รอดเทศ ผู้มีทักษะด้านงานปั้นดิน ครอบครององค์ความรู้ด้านดินไทย การปั้นดอกไม้ และงานใบตองนำมาสร้างสรรค์เป็นรูปแบบต่าง ๆ ทั้งยังมีการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านนี้ให้กับผู้ที่สนใจที่มักจะแวะเวียนเข้ามาเรียนรู้กับนายธีระพงษ์อยู่เสมอ ซึ่งการทำงานปั้นดินนั้นผู้ที่ทำไม่จำเป็นต้องมีพื้นฐานแต่จะต้องมีใจรัก และมีความอดทน เพราะงานปั้นดินนั้นเป็นงานที่ต้องใช้เวลาฝึกฝนนาน ซึ่งอาจทำให้รู้สึกเบื่อบ้าง หรือในตอนแรกอาจจะทำออกมาได้ไม่สวยงามนัก แต่เมื่อมีความอดทนฝึกฝนต่อไปเรื่อย ๆ บวกกับความตั้งใจในการเรียนรู้ ก็จะทำให้งานนั้นออกมาดีได้สมดังใจ

อีกทั้งนายธีระพงษ์ยังได้เข้าไปสอนงานปั้นดินให้กับนักโทษในทัณฑสถานหญิงจังหวัดพิษณุโลก เพื่อเป็นการสร้างงานสร้างรายได้ให้กับนักโทษที่อยู่ในนั้น และได้รับเอาผลงานจากนักโทษหญิงเหล่านี้มาวางจำหน่ายที่ร้านของตัวเอง รวมทั้งยังสอนส่งเสริมอาชีพให้แก่ชาวบ้านโดยการสอนการปั้นดิน และ ให้งานแก่ชาวบ้านทำ ถือเป็นการสร้างรายได้ให้กับชาวบ้านอีกทางหนึ่ง และถือเป็นการเผยแพร่งานปั้นดินไทยให้เป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลายมากยิ่งขึ้น

ด้วยใจที่รักในงานศิลปะการปั้นดินบวกกับความเพียรพยายามฝึกฝน เรียนรู้จนสามารถสร้างสรรค์ผลงานการปั้นดินอันมีเอกลักษณ์เป็นของตัวเอง นายธีระพงษ์ยึดหลักการทำงานที่ว่า การทำงานนั้นเราจะต้องมีใจรัก และสนุกไปกับมัน จะทำให้สร้างสรรค์งานออกมาได้ดี อีกทั้งการได้มาทำงานปั้นดินนี้สร้างความภาคภูมิใจให้กับนายธีระพงษ์เป็นอย่างมาก ที่ได้มีโอกาสเข้าไปให้ความรู้แก่ผู้ที่สนใจ จนสามารถสร้างอาชีพให้กับตนเองได้นั้น ถือเป็นเรื่องผลักดันอันยิ่งใหญ่ที่ทำให้นายธีระพงษ์มีกำลังใจในการเผยแพร่งานปั้นดินให้คงอยู่คู่กับประเทศไทยสืบต่อไป

“การเลือกมาทำงานปั้นดินนี้ยอมรับว่าการสร้างรายได้ก็มีส่วนสำคัญ แต่ความภาคภูมิใจในงานที่ทำนั้นมีมากกว่า เป็นความภูมิใจที่ได้สืบสาน งานหัตถกรรมปั้นดิน ภูมิปัญญาในอดีต และยังเป็นการเผยแพร่งานปั้นดินไทยให้เป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลายมากยิ่งขึ้น”

ธีระพงษ์ รอดเทศ